

MAZOWSZE SERCE POLSKI NR 3 (83) 2025

24/03/2025 12:34, aktualizacja: 31/03/2025 16:20 | Zamieścił: Urszula Sabak, Autor: Oprac: Katarzyna Kozłowska, Beata Waluś, Matylda Poszwald-Gajewska, Monika Owsianka, Piotr Pietrzak (Mzpk)

Wiosenne podróże

Autor: Fot.

Wojciech Kuchta/Arch. Mzpk

Ślady średniowiecznego grodziska, niebieskie żaby, przebiśniegi, pomnikowe drzewa, zimorodki i żurawie – to tylko niektóre z atrakcji Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych (MZPK). Wiosna to idealny czas na ich odkrywanie.

Budząca się do życia po zimowej przerwie przyroda zachęca do relaksu na łonie natury, odkrywania ciekawych zakątków regionu, poznawania świata roślin i zwierząt, a także urokliwych miejsc regionu.

Średniowieczny gród

Pierścieniowate grodzisko w Brudzeniu Dużym to jedno z najlepiej zachowanych na Mazowszu grodzisk z okresu wczesnego średniowiecza. Leży na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego, w północnej części pieszego szlaku turystycznego im. Bolesława Krzywoustego, prowadzącego z Płocka do Sierpca (szlak czerwony). Stanowi część nienaruszonego krajobrazu kulturowego. Położone jest w lesie, około kilometra na wschód od południowego krańca Brudzenia Dużego, na krawędzi wysokiego i stromego wzniesienia, u zbiegu doliny Skrwy Prawej i jej bezimiennego dopływu.

Obiekt ma kształt trójkąta o wymiarach 125 m na 90 m w najszerszym miejscu. Od strony zachodniej podwójna linia wałów oddziela majdan od reszty wysoczyzny. Wewnętrzny wał osiąga wysokość do 6 m i ma około 20 m szerokości u podstawy. Zewnętrzny, położony 35 m dalej, jest

bardziej rozmyty. Ma około 1,5 m wysokości i 15 m szerokości.

Na wschodnim krańcu stanowiska widoczne są lejowate zagłębienie i nasyp, prawdopodobnie powstałe podczas I wojny światowej. Obiekt funkcjonował we wczesnym średniowieczu w dwóch fazach datowanych na VIII w. oraz X–XI w.

Wykopy badawcze prowadzono u podnóża wału wewnętrznego oraz na majdanie. Ślady osadnictwa odkryto jedynie w pobliżu wału, gdzie odsłonięto bruk z kamieni polnych o powierzchni około 3 m² oraz fragmenty naczyń glinianych z wcześniejszej fazy istnienia grodu. W północnej części stanowiska, w miejscu prawdopodobnego dawnego przejścia bramnego, odnaleziono fragmenty naczyń z X–XI w.

Grodzisko warto odwiedzić wczesną wiosną, ponieważ na jego terenie masowo pojawia się śnieżyczka przebiśnieg. Kwiat ten, większości z nas znany jako przebiśnieg, właśnie teraz jest w fazie pełnego rozkwitu, a do tego występuje w naprawdę okazałych skupiskach.

Rowerem „Doliną Jeziorki”

Piękno krajobrazów i przyrody Chojnowskiego Parku Krajobrazowego można podziwiać podczas wycieczki ścieżką rowerową „Doliną Jeziorki”. Ponad 17-kilometrowa trasa ma swój początek i koniec w Prażmowie, przy budynku urzędu gminy. Szlak wiedzie przez tereny leśne i otwarte, otaczające największą rzekę parku – Jeziorkę, która płynie naturalnym korytem, silnie meandrując. W jej otoczeniu znajdują się tereny podmokłe i starorzecza stanowiące siedlisko płazów. W skarpach rzecznych gnieźdzą się zimorodki i brzegówki, a sąsiadujące z Jeziorką łąki są domem m.in. żurawi, kszyców, brzęczek, rokitniczek i derkaczy.

Natomiast ptaki związane z wiekowymi lasami zamieszkują rezerwat „Skarpa Jeziorki” – zdziczały i dawno opuszczony park należący kiedyś do nieistniejącego już dworu. Szczególne wrażenie robią pomnikowe buki o pierśnicy **Pomiar średnicy pnia drzewa na wysokości 1,3 m.1** niemal 3 m. Nieopodal rezerwatu znajduje się zabytkowa aleja lip i kasztanowców.

Na szlaku nie brakuje zabytków architektury. W Prażmowie można podziwiać kościół św. Franciszka z początku XIX w. oraz remontowany obecnie dwór Ryxów z około 1820 r. W Pracach Dużych trasa przebiega obok znajdującego się w prywatnych rękach zabytkowego dworu zbudowanego przed 1930 r. w stylu neobarokowym i neoklasycystycznym. W miejscowości Zawodne warto zatrzymać się przy pięknym drewnianym młynie.

Informacje o faunie i florze parku znajdziemy na siedmiu tablicach edukacyjnych.

Pradawna puszcza

Południowe Mazowsze to region szczególnie atrakcyjny pod względem przyrodniczym, historycznym, kulturowym i krajobrazowym. Jego atutem jest Kozienicki Park Krajobrazowy im. prof. Ryszarda Zaręby, obejmujący ochroną Puszcę Kozienicką. Jak przystało na pozostałość wiekowej kniei, jest tu wiele cennych siedlisk przyrodniczych. Te najlepiej zachowane chronione są w tutejszych rezerwach przyrody. Największy z nich to „Krępiec”. Obejmuje lasy rozciągające się pomiędzy Molendami i Garbatką-Letnisko. Rezerwat jest łatwo dostępny. Można go przemierzać pieszo lub na rowerze. Dla zmotoryzowanych przygotowany jest parking leśny na skraju rezerwatu, przy drodze krajowej nr 79. Z tego miejsca można powędrować ścieżką dydaktyczną, która oznakowana jest białymi kwadratami przekreślonymi na skos czerwona linią. Trasa tworzy

pętlę o długości około 7 km. Jest ona podzielona na 7 przystanków wyposażonych w tablice tematyczne.

Głęboka nisza źródliskowa w uroczysku „Krępiec” to pierwszy punkt na trasie ścieżki, która dalej prowadzi pośród starych drzewostanów rosnących na obrzeżach wsi Molendy. Podczas powstania styczniowego w lesie pod Molendami stacjonował oddział partyzantów Dionizego Czachowskiego. Znajduje się tu krzyż oraz mogiła powstańców straconych w marcu 1864 r.

W końcowym odcinku ścieżka przebiega wzdłuż rzeki Krypianki, która – meandrując i tworząc liczne wysepki – płynie malowniczym wąwozem pośród wydm osiagających wysokość kilkunastu metrów. Ich grzbiety, suche i ubogie w składniki pokarmowe, to siedliska borowe – tu dobrze czują się drzewa iglaste. Rosnące w tym miejscu sosny tworzą specyficzną aurę. Substancje lotne wytwarzane w unikalnym środowisku lasów sosnowych mają właściwości dezynfekcyjne, tonizują układ nerwowy oraz obniżają ciśnienie krwi.

Trasa kończy się nad brzegiem zbiornika retencyjnego na rzece Krypiance i na skraju położonego nad nim Ośrodka Wypoczynkowego „Polanka”. Można tu zatoczyć pętlę i wrócić na parking leśny lub wypocząć nad wodą czy odwiedzić malowniczo położoną Garbatkę-Letnisko.

Bagienne jeziorka i stawy

Mazowiecki Park Krajobrazowy to doskonałe miejsce do obserwacji ptaków i innych zwierząt w ich naturalnym środowisku. Znajdujące się na jego obszarze Bagno Całowanie to tajemnicze i malownicze torfowisko niskie w sercu mazowieckiej przyrody. Teren jest urokliwy, pełen dzikiej roślinności, gęstych zarośli, a także bagiennych jeziorek i stawów.

Wiosną, gdy przyroda budzi się do życia, bagno zyskuje szczególną atmosferę – zamienia się w prawdziwy raj dla miłośników natury. To położone około 40 km od Warszawy miejsce jest idealnym celem weekendowej wycieczki dla szukających kontaktu z dziką przyrodą.

Ścieżka „13 błota stóp” na Bagnie Całowanie to jedna z najbardziej charakterystycznych tras na tym obszarze. Wiosną i latem roślinność bagienna rozkwita, przyciągając liczne ptaki, owady i inne zwierzęta. Jej nazwa pochodzi od błotnistych terenów, na których wędrujący często zanurzają stopy w błocie, co nadaje całej wędrówce niepowtarzalnego charakteru.

Kładka prowadzi przez podmokłe obszary, które ukazują bogaty ekosystem bagienny. Poza drewnianymi pomostami ścieżka jest dosyć wymagająca. Wiosną możemy stać się widzami niesamowitego spektaklu w wykonaniu żab moczarowych. Na przełomie marca i kwietnia, w zależności od pogody, przedstawiciele tych płazów odbywają gody. Samce w tym czasie przebarwiają się na piękny niebieski kolor, który utrzymuje się tylko przez około dwa tygodnie. Oprócz zmiany ubarwienia, samce zwabiają samice, wydając dźwięki godowe przypominające bulgotanie wody.

Drugą propozycją wiosennych wędrówek jest ścieżka dydaktyczna „Łabędzim szlakiem” – malownicza trasa w gminie Karczew. Rozpoczyna się przy Ośrodku Edukacyjnym „Baza Torfy”. Ścieżka prowadzi skrajem Rezerwatu „Na Torfach im. Janusza Kozłowskiego” do jeziora, gdzie znajduje się drewniana kładka zakończona platformą widokową. Z pomostu można obserwować ptaki oraz podziwiać urokliwe krajobrazy rezerwatu. Długość trasy jest odpowiednia dla rodzin z dziećmi i osób szukających krótkiego, relaksującego spaceru na łonie natury.

Nadbużański zakątek

Nadbużański Park Krajobrazowy jest jednym z największych parków krajobrazowych w Polsce. Ma powierzchnię ponad 73 tys. ha i ponad 112 tys. ha strefy ochronnej. Na jego terenie, około 8 km od Bugu, znajduje się wieś Ceranów. Miejscowość leży w północnej części powiatu sokołowskiego, w połowie drogi pomiędzy Kosowem Lackim a Nurem. Ceranów otoczony jest kompleksami leśnymi m.in. borami (w tym Puszczą Sterdyńską), a także malowniczymi dolinami rzek Buczynka i Czarna Struga. Okoliczne bory nosiły niegdyś nazwę puszczy: Ceranowskiej, Sterdyńskiej i Kiełpienieckiej. Znajduje się tu neogotycki kościół z 1875 r. wraz z kryptą fundatorów kościoła – rodziny Górskich, zabytkowa dzwonnica oraz zespół pałacowo-parkowy.

Pomiędzy wsią Garnek a Ceranowem, na terenie Nadleśnictwa Sokołów, biegnie ścieżka edukacyjna „Uroczysko Ceranów” o długości 14,5 km, idealna na wędrowki piesze i rowerowe. Trasa ma kształt pętli. Przebiega w większości przez tereny leśne m.in. bory sosnowe oraz lasy mieszane. Wczesną wiosną kwitną tu zawilce gajowe oraz przyłaszczki pospolite.

Wyjątkowym punktem na trasie jest pomnik przyrody – grupa drzew bukowych. Ścieżka przebiega wzdłuż rezerwatu „Biele”, w którym można dostrzec roślinę objętą ścisłą ochroną gatunkową – pełnika europejskiego. Nieopodal znajduje się wzgórze ostańcowe „Żeglarek” – pomnik przyrody nieożywionej oraz rezerwat „Podjabłońskie” z dominującymi dębami, siedliskiem dąbrowy świetlistej oraz charakterystyczną skąpą warstwą podszytu a bogatym gatunkowo bujnym runem.

Nieodłącznym elementem wycieczki po Nadbużańskim Parku Krajobrazowym jest wizyta w siedzibie parku „Pałacyku Paderewskich” w Kaliskach i spacer ścieżką „Dolina Liwca” do punktu widokowego nad rzeką Liwiec.

Sylwester Chołast dyrektor Mazowieckiego Zespołu Parków Krajobrazowych

Ochrona przyrody jest odpowiedzialną, ale i niezwykle wdzięczną dziedziną działalności Samorządu Województwa Mazowieckiego. Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych został powołany 1 stycznia 2010 r. Jest odpowiedzialny za ochronę przyrody, środowiska i krajobrazu oraz edukację i turystykę w pięciu parkach krajobrazowych: Brudzeńskim, Chojnowskim, Koziennickim, Mazowieckim i Nadbużańskim. Parki te pełnią ważną rolę w zachowaniu bioróżnorodności, edukują, a także są cudownymi miejscami do odpoczynku i relaksu o każdej porze roku. Zapraszamy do ich odwiedzania i podziwiania piękna mazowieckiej przyrody.

arch. MZPK

Bocian Biały

FOT. ARCH. MZPK

Aleja lipowa w Chojnowskim Parku Krajobrazowym.

FOT. arch. MZPK

[Łoś w Nadbużańskim Parku Krajobrazowym](#)

[FOT. WOJECIECH KUCHTA, ARCHIWUM MZPK](#)

[Przez Chojnowski Park Krajobrazowy przepływa rzeka Jeziorka.](#)

[FOT. ARCH. MZPK](#)

[Knieć błotna.](#)

[arch. MZPK](#)

[Pałacyk „Julin” w Kaliskach, siedziba Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.](#)

[Fot. Wojciech Kuchta/Arch. Mzpk](#)

[Pomost na ścieżce „13 błota stóp”.](#)

[Fot. Wojciech Kuchta/Arch. Mzpk](#)

[Nisza źródłiskowa w rezerwacie Krępiec w Kozienickim Parku Krajobrazowym](#)

[fot. arch. MZPK](#)

Ścieżka „13 błota stóp”.

arch. MZPK

Śnieżyczka przebiśnieg w Brudzeńskim Parku Krajobrazowym.

FOT. ARCH. MZPK

Wejście do grodziska czerwonym szlakiem w Brudzeńskim Parku Krajobrazowym.

FOT. ARCH. MZPK

UWAGA

Informacje opublikowane przed 1 stycznia 2021 r. dostępne są na stronie archiwum.mazovia.pl